

در رثای نظریه پرداز جنگ

سردار غلامعلی رشید

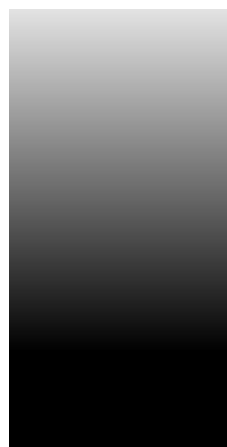
از ادب صاحب این قلم به شهید بزرگوار، سرلشکر حسن باقری (غلامحسین افشردی)، نوشتن را برایم سخت می‌کند. غلامحسین در بهمن ماه (ماه پیروزی خون بر شمشیر) به شهادت رسید. سرگذشت این شهید عزیز و نظریه پرداز بزرگ جنگ ما، سند زنده سنت شکنی، جسارت، شجاعت، شهامت، خلاقیت و مرعوب نشدن در برابر جهان ظاهری و تفکر فنی کلاسیک و خصلت بنیان‌گذاری قدرت دفاعی جدید ایران است. شهید حسن باقری مدارج رشد و کمال را در دوره‌های بحرانی انقلاب و جنگ به سرعت طی کرد و نقشی بی‌بدیل، به یاد ماندنی و تاریخی را در جنگ از خود به یادگار گذاشت.

به فرمایش مفسر بزرگ قرآن، حضرت آیت‌الله جوادی آملی، طبق قرآن، مردان بزرگ خدا و اولیای الهی، در راه خدا، پنج مرحله را طی می‌کنند: معرفت، هجرت، سرعت، سبقت و پیشوایی، شهید عزیز ما طی ده سال در دوران جوانی (دهه سوم عمر مبارکش) این مراحل را طی کرد و سرانجام، استعداد وی با دست‌یابی به مقام رفیع شهادت، به کمال رسید. در واقع، این ویژگی عصر انقلاب اسلامی و عصر رهبری امام خمینی (ره) بود که این باور غلط تاریخی را شکست که مسن بودن دلیل بر رتبه عقلی و علمی فرد است. درخشش مردان و قهرمانان بزرگی همچون حسن باقری و رسیدن به فرماندهی در سن ۲۶ سالگی، از برکات مدیریت کلان امام خمینی (ره) و اعتماد به جوانان بود که در حالی مسئولیتهای بسیار سنگین را بر عهده گرفتند که شصت سال با فرمانده و امام خود فاصله سنی داشتند.

شهید حسن باقری از قهرمانان ملی صاحب فهم و اندیشه نظامی بود که جرئت سنت شکنی، تحول، ابتکار، خلاقیت و دور ریختن تفکر وارداتی امریکایی را در جنگ داشت. وی پرورش یافته در مکتب امام خمینی (ره) بود و شایستگیهای اخلاقی بی‌نظیر و اندیشه دفاعی والایی داشت که در حیات کوتاه پربرکتش در دفاع مقدس، منشأ تحولات بزرگی در سازمان رزم سپاه و ایجاد تعمیق و توسعه اطلاعات و عملیات رزمی سپاه بود. هنوز هم این کلمات قصار وی که بارها نقل شده است، شگفتی را بر می‌انگیزد: «باید به خود جرئت داد و شیوه جنگ را تغییر داد».

بدین ترتیب، وی این نکته را ابراز می‌کند که اگر دشمن کلاسیک به پشتوانه استکبار جهانی با ابزار پیشرفته و کمیت بالای تجهیزات به ایران اسلامی حمله ور شده است و اگر در مقابله با این دشمن، تفکر و شیوه‌های رزم کلاسیک که صرفاً می‌خواهد با تکیه بر ابزار و قرینه‌سازی با او بجنگد، ناکام می‌ماند، باید به خود جرئت داد و تفکر دفاعی و شیوه رزم جدیدی را بنا نهاد و با پرهیز از قرینه‌سازی و نقاط قوت دشمن، به نقاط ضعف او حمله کرد؛ روشی که غلبه ما را بر دشمن در پی دارد. بدین ترتیب، تفکر دفاعی بومی و جدید را به برتری رساند و مرحله به مرحله، به نفی وضع موجود همت گماشت و بی‌تعارف و همراه با تلخی و تندلی، اما با پختگی هر چه تمام‌تر به نقد تفکر و شیوه‌های رزمی‌ای پرداخت که ناکامیهای سال نخست جنگ را به بار آورده بود. شهید باقری با بنیان‌گذاری سازمان اطلاعات سپاه در جنگ، ترسیم وضعیت موجود دشمن و چشم‌انداز آینده و تجزیه و تحلیل تحرکات آینده دشمن زمینه در هم شکستن دشمن را با ایجاد اعتماد به نفس بر پایه شناخت درست را فراهم کرد و در مراحل بعدی، در تعیین راهبرد کلی و استراتژی عملیاتی جدید نقش داشت. همچنین، بر پایه شناخت منبع عظیم نیروهای مردمی، برای جذب، آموزش، سازماندهی و به‌کارگیری آنها کوشید. روحیه، خلاق و خوی، رفتار و سخنان دلپذیر و پخته شهید باقری ارتباط بانیر و های بسیجی را به راحتی امکان‌پذیر می‌نمود و بدین ترتیب وی به خوبی، بر نیروهای بسیجی فرماندهی می‌کرد، هر چند، در برابر مادر، خود را سقای جبهه و بسیجیان می‌نامید که آن هم از تواضع، بزرگواری و روح بزرگ او ناشی می‌شد. وی تفکر دفاعی خود را در عملیاتیهای مختلفی، مانند ثامن الائمه (شکست حصر آبادان)، طریق القدس (فتح بستان)، فتح المبین و بیت المقدس (فتح خرمشهر) به فعلیت رساند و صادقانه، در این راه مجاهدت کرد و در همین مسیر، به شهادت رسید.

صحنه جنگ محل ظهور و بروز استعدادهاست. استعدادهای کم‌نظیر شهید حسن باقری، در جنگ شکوفا شد و وی نقش بنیان‌گذاری را در بخشی از ساختارهای مهم جنگ بر عهده داشت که از جمله آنها اطلاعات و عملیات و سازمان رزم سپاه بود و در این مسیر، با توجه به

روحیه طراحی، رفتار و منش مشوقانه او باعث شد که جوانانی، مانند شهید شفیع زاده و دیگر فرماندهان در عرصه سازماندهی، تخصصهای گوناگون سپاه را در جنگ بنیان گذاری کنند. همچنین، آموزه های نظری و عملی شهید حسن باقری باعث شد تا سازمان رزم سپاه، در تمامی ابعاد رشد و توسعه یابد. بدین ترتیب، شیوه جدیدی را برای دشمن شناسی در علوم نظامی بنا نهاد. وی از دانشگاه دل کند و به مدرسه جهاد و جنگ علیه متجاوزان آمد و یکی از بهترین نظریه پردازان جنگ شد و در طرح ریزیهای عملیاتی در سطح تاکتیکی و عملیات استراتژیک صاحب نظر شد و یکی از فرماندهان به نام این عرصه محسوب می شد. بن بست شکنی و پذیرش مسئولیت در سن جوانی، خلاقیت، نهراسیدن از مشکلات، آزادگی و آرمان خواهی شهید باقری از نکته های آموزنده او برای نسل امروز است. وی هرگز به آنچه می رسید، قانع نبود. در واقع، به او به عنوان یک نام نباید نگریست؛ چرا که این شهید بزرگوار یک راه است و هر راهی هدف پر رهروی دارد. باید با شهیدان حسن باقری، حسین خرازی، همت و باقری ها عهد و پیمان بست و راه آنها را ادامه داد؛ انتظاری که این بزرگواران از ما داشتند.

---

(۱) این عبارت از دست نوشته ها شهید باقری است که در بخش اسناد به چاپ رسیده است.